

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут права
Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

До захисту в ЕК допустити
Завідувач кафедри
інтелектуальної власності та
інформаційного права
доктор юридичних наук, доцент
Кодинець А.О.

_____ 2022 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему:
ДОГОВОРИ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Студентки 2-го року навчання ОР
«Магістр», денної форми навчання,
1 групи, спеціальності 081 «Право»
Белінської Олени Ігорівни

Науковий керівник:
д.ю.н., проф. **Кулініч Ольга**
Олексіївна

Рецензент:
к.ю.н., доц. **Майданик Л.Р.**

Київ 2022 р.

ЗМІСТ

МАГІСТЕРСЬКЕ ЗАВДАННЯ	3
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН	5
АНОТАЦІЯ	7
ВСТУП	9
Розділ 1 ПРАВОВА ПРИРОДА АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ.	
1.1. Історія та поняття авторського договору	12
1.2. Історія та поняття суміжних прав	24
1.3. Необхідність договірної форми у сфері авторського права і суміжних прав	33
Розділ 2 КОНКРЕТНІ ВИДИ ДОГОВОРІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	
2.1. Видавничий договір	37
2.2. Договір на депонування рукопису	40
2.3. Постановочний договір	42
2.4. Сценарний договір	45
2.5. Договір про використання в промисловості неопублікованого твору декоративно-прикладного мистецтва	47
Розділ 3 ПЕРЕДАННЯ ВИКЛЮЧНИХ МАЙНОВИХ ПРАВ ТА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ	
3.1. Договір про передання виключних майнових прав	49
3.2. Порухення авторських договорів та договорів про передачу суміжних прав	58
Висновки	64
Список використаних джерел	67

ЗАТВЕРДЖЕНО:

**Науковий керівник: д.ю.н., проф.
Кулініч Ольга Олексіївна**

« _____ » _____ 2022 року

МАГІСТЕРСЬКЕ ЗАВДАННЯ

Белінської Олени Ігорівни, студентки 2 курсу магістратури, денної форми навчання, за спеціальністю «Право», ОНП «Інтелектуальна власність», спеціалізація «Правова охорона і захист прав інтелектуальної власності».

Тема роботи: «Договори у сфері авторського права та суміжних прав».

Завдання вручено студентці: «19» жовтня 2021 року.

Термін здачі роботи керівнику для підготовки відгуку: «10» травня 2022 року.

Робота виконується на базі: Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Теоретичне завдання:

- аналіз спеціальної наукової юридичної літератури, законодавства України, дослідження досвіду зарубіжних країн;
- дослідження поняття, історії, правової природи та правового регулювання договорів у сфері авторського права та суміжних прав, правопорушення та принципи відповідальності;
- перелік проблемних питань щодо договорів та їх класифікації є невирішеним та створює низку пропозицій для удосконалення та досліджень в галузі права інтелектуальної власності України.

Практичне завдання: дослідження історії, поняття, видів та проблемних питань відповідальності за порушення договорів у сфері авторських прав та суміжних прав, пошук шляхів їх вирішення, отримані результати, сприятимуть покращенню наукової бази знань про договори у

сфері авторського права та суміжних прав та можуть бути використані для покращення правового регулювання інституту авторських договорів та відповідальності за недотримання умов. Основною метою написання роботи є дослідження історії та поняття договорів авторського права та суміжних прав, щоб на підставі дослідження національного законодавства та міжнародного, доктринальних підходів здійснити поглиблений аналіз сутності та специфіки договорів у сфері авторського права та суміжних прав а також перспективи вдосконалення юридичної відповідальності за порушення договорів у сфері авторського права та суміжних прав.

Сфера застосування результатів роботи: наукова діяльність, навчальний процес в частині прийняття превентивних заходів щодо покращення правосвідомості серед населення, правотворчість, правозастосовна діяльність.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

**Науковий керівник: д.ю.н., проф.
Кулініч Ольга Олексіївна**

« _____ » _____ 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Белінської Олени Ігорівни, студентки 2 курсу магістратури, денної форми навчання, за спеціальністю «Право», ОНП «Інтелектуальна власність», спеціалізація «Правова охорона і захист прав інтелектуальної власності».

Тема роботи: «Договори у сфері авторського права та суміжних прав».

№	Види робіт	План	Фактично
1.	Затвердження теми магістерської роботи	19.10.2021 р.	19.10.2021 р.
2.	Затвердження плану магістерської роботи	15.11.2021 р.	15.11.2021 р.
3.	Пошук наукової літератури, нормативних актів, судової практики за темою роботи	29.11.2021 р. 06.12.2021 р.	29.11.2021 р. 06.12.2021 р.
4.	Підготовка першого розділу роботи по пунктам та подання його на перевірку науковому керівнику	01.12.2021 р. 06.12.2021 р.	01.12.2021 р. 06.12.2021 р.
5.	Підготовка другого розділу роботи по пунктам та подання його на перевірку науковому керівнику	22.12.2021 р. 06.01.2022 р.	22.12.2021 р. 06.01.2022 р.

6.	Підготовка третього розділу роботи по пунктам на подання його на перевірку науковому керівнику	27.01.2022 р. 03.02.2022 р.	27.01.2022 р. 03.02.2022 р.
7.	Підготовка висновків (підведення підсумків) роботи	17.02.2022 р.	17.02.2022 р.
8.	Внесення змін до магістерської роботи на підставі зауважень наукового керівника	02.03.2022 р. 09.03.2022 р.	02.03.2022 р. 09.03.2022 р.
9.	Технічне оформлення магістерської роботи	24.03.2022 р.	24.03.2022 р.
10.	Здача роботи керівнику для підготовки відгуку	08.04.2022 р.	15.04.2022 р.
11.	Подання роботи на кафедру	10.05.2022 р.	10.05.2022 р.

АНОТАЦІЯ

У даній магістерській роботі детально розглянуто питання визначення поняття авторського договору, історії впровадження договорів у сфері авторського права та суміжних прав, їх класифікація та відповідальність за порушення або не дотримання. Визначена комплексна системи договорів у сфері авторського права та суміжних прав, висвітлена проблем правового регулювання найбільш поширених договорів в даній сфері та шляхів їх вирішення. Оскільки на сьогоднішній день постійно зростає попит на об'єкти авторського права та суміжних прав це обумовлює необхідність запровадження ефективних важелів та координації взаємодії творців та користувачів. Основою такої взаємодії є договірні зобов'язання у сфері авторського права та суміжного права.

У Розділі I роботи досліджуються становлення та розвиток авторського права та суміжних прав, що надалі слугує для утворення інституту авторського договору.

У Розділі II роботи досліджується загальна характеристика та класифікація договорів авторського права та суміжних прав.

У Розділі III роботи присвячений аналізу договору про передання виключних майнових прав, видів порушення договорів у сфері авторського права та суміжних прав а також відповідальності за такі порушення.

Ключові слова: право, авторський договір, суміжні права, інтелектуальна власність, об'єкт, майнові права, предмет, істотні умови, рішення.

Annotation

In this master's thesis the issue of defining the concept of copyright agreement, the history of implementation of agreements in the field of copyright and related rights, their classification and liability for infringement or non-compliance is considered in detail. The complex system of agreements in the field of copyright and related rights is defined the problems of legal regulation of the

most widespread agreements in this sphere and ways of their decision are covered. As the demand for copyright and related rights continues to grow today, it is necessary to introduce effective levers and coordinate the interaction of creators and users. This interaction is based on contractual obligations in the field of copyright and related rights.

Keywords: law, copyright agreement, related rights, intellectual property, object, property rights, subject, essential conditions, decisions.

Adnotacja

W niniejszej pracy magisterskiej szczegółowo omówiono kwestię zdefiniowania pojęcia umowy o prawa autorskie, historię realizacji umów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych, ich kwalifikację oraz odpowiedzialność za naruszenie lub niezgodność. Zdefiniowano złożony system umów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych, omówiono problematykę regulacji prawnej najbardziej rozpowszechnionych umów w tym zakresie oraz sposoby ich rozstrzygania. Ponieważ zapotrzebowanie na prawa autorskie i prawa pokrewne wciąż rośnie, konieczne jest wprowadzenie skutecznych dźwigni i koordynacja interakcji twórców i użytkowników. Ta interakcja opiera się na zobowiązaniach umownych w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych.

Słowa kluczowe: prawo, umowa prawnoautorska, prawa pokrewne, własność intelektualna, przedmiot, prawa majątkowe, podmiot, istotne warunki, decyzje.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день дуже велика група цивільних правовідносин виникає саме у зв'язку із створенням результатів творчої діяльності та їх подальше використання. Всі продукти інтелектуальної діяльності мають мати обов'язковий захист і однією з форм захисту авторського права та суміжних прав є інститут авторського права.

Практичне значення дослідження проблемних питань повноти та відповідальності за порушення договорів у сфері авторського права та суміжних прав полягає в тому, що отримані результати сприятимуть покращенню наукової бази знань про договори у сфері авторського права та суміжних прав та можуть бути використані для покращення правового регулювання інституту авторських договорів та відповідальності за недотримання умов.

Стан наукового дослідження теми. Питання договорів у сфері авторського права та суміжних прав розглядали багато вчених, таких як: А.О. Кодинець, О.Є. Аврамова, О.А. Підпригора, А.А. Кетрарь, Ж.В. Завальная, В.В. Заборовський, Т.М. Вахонєва, Є.П. Гаврілов, Н.Л. Клик, О.І. Харитонов, Д.І. Мейер, Є.О. Харитонов, Н.В. Макаганова, М.І. Брагінський та інші. Однак на сьогоднішній день наукові розробки питання проблеми договорів у сфері авторського права та суміжних прав обумовлено недостатнім обґрунтуванням теоретичних напрацювань, які підтверджують актуальність даного дослідження.

Метою магістерської роботи є дослідження історії та поняття договорів авторського права та суміжних прав, щоб на підставі дослідження національного законодавства та міжнародного, доктринальних підходів здійснити поглиблений аналіз сутності та специфіки договорів у сфері авторського права та суміжних прав. **Для досягнення цієї мети було поставлено такі основні завдання:**

- дослідити історію розвитку авторського права та суміжних прав;

- розглянути договір щодо передання виключних майнових прав на об'єкт авторського прав;
- надати визначення та визначити юридичну природу поняття договір авторського права;
- здійснити класифікацію авторських договорів;
- визначити особливості та необхідність договірної форми у сфері авторського права та суміжних прав;
- дослідити проблеми правового регулювання відповідальності за порушення договорів у сфері авторського права та суміжних прав.

Об'єктом дослідження є цивільні правовідносини, які виникають із укладанням договорів у сфері авторського права та суміжних прав.

Предметом дослідження є договори у сфері авторського права та суміжних прав.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використовувалися як загальнонаукові так і спеціальні методи наукового пізнання. За допомогою використання даних методів було комплексно вивчено проблему та вирішено поставлені в роботі задачі.

В магістерській роботі використано основні загальнонаукові методи такі як: діалектичний – дозволив з'ясувати правову природу договорів у сфері авторського права та суміжних прав, спеціально-юридичний та порівняльно-правовий – застосовано під час дослідження окремих видів авторських договорів, істотко-правовий – він покладений в основу визначення самого поняття авторського договору та договорів у сфері суміжних прав, використано також інші методи – методи багатофакторності, метод кількісного та якісного аналізу, моделювання та прогнозування, а також низка інших методів дослідження. Методи багатофакторності, метод кількісного та якісного аналізу, моделювання та прогнозування, а також інші методи дослідження були використані під час дослідження судової практики щодо укладання договорів у сфері авторського права та суміжних прав. Герменевтичний метод використовувався для опрацювання текстів

нормативно-правових актів та законодавчих актів, які регулюють питання укладання договорів у сфері авторського права та суміжних прав, та відповідальність за порушення умов договорів.

РОЗДІЛ 1

Загальна характеристика договорів у сфері авторського права і суміжних прав

1.1. Історія та поняття авторського права

Авторське право та його історія сягає дуже давніх часів. Найголовнішим поштовхом до його виникнення послугував поділ культурної спадщини античності і середніх віків, а також поява цензури відіграла значну роль.

В період розквіту мистецтв у Стародавньому Римі та в Греції застосовували майновий аспект авторських прав. Наприклад, згадується комедія Публія Теренція «Євнух», вона за визнанням Доната, мала дуже великий успіх і була продана вдруге та представлена в якості нової. Тобто можна прослідити, що предметом першого продажу було саме право показу п'єси більш ніж один раз [7, с.27].

Римські автори чудово розуміли, що оприлюднення чи використання твору буде зачіпати як їхні інтелектуальні, так і особисті права. Автор міг приймати рішення щодо оприлюднення свого твору, а плагіат в ті часи різко засуджувала громадська думка.

2300 років тому в Афінській республіці уже існували право на захист цілісності твору та заборона вносити до нього зміни. Так як особи, які переписували твори й актори вільно поводитися з творами трагедій знаменитих авторів. У 330 р. до н. є. було прийнято закон, відповідно до якого оригінали творів 3-х великих класиків підлягали збереженню саме в офіційному архіві [8, с.11]. Всі актори зобов'язані були дотримуватися офіційного тексту.

Копіювали книжки в той час шляхом переписування рукописів, а це займало досить багато часу. Дані книжки коштували дорого, а кількість їхня була обмеженою. Копіювання та розповсюдження твору іншого автора розглядали як найману працю.

Інтелектуальну творчість відносили до сфери загального права власності. Автор виступав власником створеного ним твору, рукопису або скульптури, яку він міг продавати, тобто відчужувати, як і будь-яку іншу матеріальну цінність. Викладацька діяльність і мистецтво виступали основними джерелами доходу авторів.

Якщо розглядати Європу, то все почалося ще в 1557 р. із Статуту королеви Мері I. Він закріплював за видавцями право видавати вже видану ними книгу і було неважливо нову чи давно відому але за умови, що вона схвалена офіційною цензурою. Однак автори залишалися поза увагою. Тому в якості першого закону про авторські права розглядають саме «Статут королеви Анни», який набрав чинності в 1710 р. Забезпечення автору книжки виключного права на її опублікування протягом 14 років від дати першої публікації було основним завданням цього закону і це право зазвичай автор передавав продавцю книжок [8, с.30].

Закон також передбачав, що по закінченню строку тривалістю 14 років розпочинається другий строк охорони, яку первісно автору надавали, якщо на той момент він був живий. Тому охорона авторського права тривала 28 років від дати першої публікації. Якщо книжки на момент прийняття закону вже було надруковано, передбачався єдиний строк охорони тривалістю 21 рік.

Закон наголошував на охороні від несанкціонованого копіювання опублікованих творів, а вигоду одержали в першу чергу видавці та продавці книжок.

Закон встановив умову про реєстрацію і депонування. Всі опубліковані книжки потрібно було зареєструвати у Центрі книговидавців, а їх примірники депонувати для використання університетами і бібліотеками, кількість даних примірників дорівнювала дев'яти.

Відповідно до Статуту автор отримував виключне право на видання свого твору впродовж 14 років, це право він міг передати видавцю. Це було виключне право видавця на видавництво зареєстрованої книжки, іншими

словами це право цього видавця на видавництво копій саме цієї книжки. Тому англійський термін – *copyright, this book is copyright*, який на сьогодні в широкому розумінні означає авторське право, закріпився в загальносвітовій юридичній літературі і законодавстві.

Виникнення ідеї щодо охорони авторського права послугувало винайдення технології друкування, яка надала можливість розмножувати літературні твори за допомогою механічних процесів і не займатися переписуванням їх від руки. Це призвело до появи нових професій таких як друкарів і продавців книжок. З того часу підприємці почали витрачали великі гроші на закупівлю паперу, виготовлення або купівлю друкарських машин, а також найм робочої сили, що передбачало авансування коштів, які можна було відшкодувати протягом певного часу помірними надходженнями [9, с.22].

Без охорони від конкуренції з боку продавців незаконних примірників інвестування у друк та продаж книжок були небезпечною і ризикованою справою. Відтоді і з'явилися привілеї. Вони надавали на обмежений час бенефіціарам виключні права на відтворення і розповсюдження та забезпечували засоби захисту для реалізації права, до них належали штрафи, конфіскації підроблених примірників та арешти, а також відшкодування збитків. Так формувалися перші окремі риси системи сучасного авторського права [10, с.8].

Щодо міжнародного механізму охорони авторських прав, то він виник з підписанням Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів у 1886 р. Бернською конвенцією вперше на міжнародному рівні було передбачено можливість захисту немайнових прав автора. Хоча нею і не було закріплено конкретних способів захисту, проте необхідність більш конкретно урегулювати це питання внутрішнім законодавством країн-учасниць впливала з диспозитивної норми ч. 3 ст. 6 даної Конвенції [11]. Наступні перегляди Бернської конвенції, укладання нових угод та договорів удосконалювали міжнародну систему охорони авторського права.

Розвиток авторського права в Україні розпочався 6 лютого 1929 р. постановою Центрального виконавчого комітету і Ради народних комісарів УСРР. Затвердили перший український Закон «Про авторське право». Він складався з 32 статей і був спрямований на стимулювання творчості, на захист прав авторів та базувався на Основах авторського права Союзу РСР 1928 р. З певними змінами та доповненнями його положення діяли на території України до початку 60-х рр. ХХ ст.

18 липня 1963 р. Законом Української РСР затверджено Цивільний кодекс Української РСР і четвертий розділ якого був присвячений саме авторському праву. У зв'язку із приєднанням СРСР до Всесвітньої конвенції про авторське право у травні 1973 р. до четвертого розділу Цивільного кодексу УРСР були внесені зміни та доповнення.

Вже з утворенням України як самостійної держави і її орієнтацією на розвиток ринкових відносин сказався недостатній рівень охорони авторських прав в ній. Тому і виникла потреба у зміні чинного законодавства про авторське право та приведенні його у відповідність до міжнародного законодавства.

У грудні 1993 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про авторське право і суміжні права», який пройшов експертизу фахівців та отримав позитивну оцінку європейських експертів. Закон набув чинності з дня опублікування, а саме з 23 лютого 1994 р. та з ухваленням 16 січня 2003 р. Цивільного кодексу України, вся глава 36 якого присвячена авторському праву у інших законодавчих актів. В Україні було створено правову базу для цивілізованого регулювання відносин, пов'язаних саме з використанням творів науки, мистецтва та літератури [12].

Із прийняттям Україною цього Закону та інших законодавчих актів було створено правове авторське поле, яке відповідало в цілому міжнародним нормам. Так як з іншого боку Україна продемонструвала бажання та готовність інтегруватися до міжнародних структур з питань авторського права і суміжних прав. Цілеспрямована діяльність у цій сфері дозволила

Верховній Раді України прийняти Закон «Про приєднання України до Бернської конвенції» в травні 1995 р. і з жовтня 1995 р. стати членом цієї Конвенції.

На сьогоднішній день авторські права виникають з моменту створення твору та не обов'язково повинні офіційно реєструватися. Але якщо доведеться довести, що автором є саме ви та в подальшому потрібно буде захиститися від плагіату, то це можна зробити зареєструвавши свої авторські права в Українському агентстві з авторських і суміжних прав і тим самим надати своєму твору надійний правовий захист.

Реєстрація є достатньо надійним способом захисту авторських прав, що користується великою популярністю.

В Україні захист авторського права поширюється на такі твори як: літературні твори, збірки творів, енциклопедії, книги, статті, брошури, збірки обробок фольклору, збірки звичайних даних, інші твори, що є результатом творчості; - аудіовізуальні твори; - лекції, проповіді, звернення та інші усні твори; - музичні твори з текстом та без тексту; - ювелірні вироби, вироби з кераміки та декоративного мистецтва; - карти, ілюстрації, ескізи та пластичні вироби (стосується географії, архітектури, топографії та інших сфер діяльності) плани; - сценарні, музично-драматичні та драматичні твори, хореографічні пантоміми, твори, які створені з метою сценічного показу і постановки; - сценічні обробки творів, фольклорні обробки, які придатні для сценічного показу; - переробки та доповнення творів; - архітектурні твори, твори садово-паркового мистецтва ті, що є результатом інтелектуальної діяльності; - переклади для дублювання, озвучування і забезпечення субтитрами іноземних творів (аудіовізуальних); - комп'ютерні програми, бази даних; - інші твори [13, с.98].

В існуючому законодавстві визначення поняттю як «твір» немає, але вказується на його ознаки. Тобто по-перше твір є результатом творчої діяльності, а показником творчого характеру, на думку багатьох вчених, є його оригінальність. Оригінальність може виявлятися у новому змісті, ідеї,

концепції, новій формі тощо [14, с.58]. З огляду на це кожний твір є новим, неповторним та оригінальним.

По-друге ознакою твору є наявність об'єктивної форми, твір як результат творчої діяльності автора є об'єктом авторського права лише тоді, якщо він виражений у будь-якій матеріальній, об'єктивній формі, яка робить його доступним для сприйняття і допускає можливість відтворення в подальшому). Об'єктивна форма твору дуже тісно пов'язана з можливістю його відтворення.

Авторське право розповсюджується на всі твори і незалежно від їх художнього рівня та призначення. Авторське право охороняє високохудожні твори, твори, художній рівень яких не є високим також. Якість твору можна визначити тільки при його опублікуванні, визначенні авторської винагороди та кількості примірників. На сьогодні будь-який твір охороняється законом.

Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення відповідно до українського законодавства.

Ступінь самостійності твору є ще одним критерієм поділу творів на окремі види. За цим критерієм твори поділяються на оригінальні, тобто самостійні і залежні - похідні.

Оригінальним можна вважати твір, якщо всі елементи його створені конкретно самим автором. До елементів, які охороняються авторським правом, відноситься 1) мова – це є зовнішня форма, 2) система образів - внутрішня форма. Зміст твору, який не пов'язаний з формою, законом не охороняється. Твір, якщо зміст його є запозиченим (тема, матеріал, сюжет), але має форму нову, визнається оригінальним.

Похідні твори також є об'єктами авторського права. Похідний твір – це твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотації, адаптації, аранжування, обробка фольклору та інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову. До похідних творів не належать твори, одержані шляхом дублювання, субтитрування українською чи будь-якою іншою мовою, аудіовізуальні твори (мультфільми,

кінофільми). Похідні твори охороняються тільки якщо вони мають нову форму в порівнянні з оригіналом. Відповідно до законодавства, авторам похідних творів належить авторське право на здійснені ними аранжування, адаптацію або іншу переробку, але таку переробку твору здійснювати можна лише за умови дотримання прав автора оригінального твору. Автор оригінального твору завжди має виключне право в будь-який момент заборонити зміну свого твору за наявності такої заборони створення, а до того ж оприлюднення похідного твору буде грубим порушенням прав автора.

Велике значення у практиці має поділ творів на службові твори та неслужбові. Службовий твір – це твір, створений автором згідно з виконанням службових обов'язків, відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем.

До особливостей службового твору можна віднести: - тільки автору належить авторське право на такий твір; - роботодавцю належить право на використання службового твору, з яким автор знаходиться у трудових відносинах тільки якщо в трудовому договорі не передбачено іншого; - за кожний вид використання службового твору визначається розмір авторської винагороди, це має бути передбачено договором між автором та роботодавцем; - відносини між роботодавцем та автором службового твору визначаються трудовим договором (контрактом) [15].

Реєстрація авторського права займає ключову роль в даній сфері. Найчастіше реєстрацію проводять для того щоб розпорядитися своїми авторськими правами чи укласти авторський договір передачі або делегування прав. Для цього потрібно мати на руках підтвердження прав автора, тобто свідоцтво про реєстрацію авторських прав. Реєстрація є першим кроком для того щоб отримання винагороду за свою інтелектуальну працю, свої твори.

Дуже важливо мати свідоцтво про реєстрацію авторських прав, оскільки можна в будь-який момент підтвердити свої авторські права. Наявність

свідоцтва є вагомим аргументом, який допоможе захистити від можливих плагіаторів та піратів.

Для захисту авторських прав є дуже важливим дата реєстрації. Так як в Україні діє презумпція авторства. Тобто особа, яка першою зареєструвала авторські права і буде вважатися автором даного твору, якщо не доведуть протилежного. По суті, реєстрація є захистом сьогодення та майбутнього. На даний час це коштує порівняно не великих коштів, а в майбутньому і взагалі зможе принести певні статки на використанні свого твору.

Реєстрацію поділяють на такі види: 1) реєстрація авторського права на твір: - реєстрація авторського права на службовий твір; - реєстрація авторського права на твір; 2) реєстрація договорів, які стосуються прав автора на твір: - реєстрація договору про передачу (відчуження) майнових прав на твір, - реєстрація договору про передачу невиключного права на використання твору, - реєстрація договору про передачу виключного права на використання твору [20].

Всі держави проводять спільну роботу, яка пов'язана боротьбою з незаконним використанням об'єктів авторського права і суміжних прав. Це здійснюється через конкретні компетентні організації, які сприяють розробці певних заходів та програм.

Культура, ефективність економіки, науково-технічний рівень країни, заможність суспільства, соціально-економічний розвиток - все залежать саме від рівня ефективності творчої діяльності кожної людини, яка є основною рушійною силою розвитку цивілізації.

Результат творчої діяльності, якщо він відповідає вимогам законодавства вважається об'єктом права інтелектуальної власності, дане право закріплюється виключно за творцем. Кожний результат має бути втілений в об'єктивній формі, і залежно від змісту виділяють літературний чи художній твір, винахід, промисловий зразок або корисна модель. Право інтелектуальної власності поширюється і на низку інших результатів, які віднесені до права інтелектуальної власності, таких, як ноу-хау, породи

тварин, сорти рослин і торговельні марки, комерційні найменування, географічні зазначення тощо.

Творчість властива тільки людині, оскільки саме мозок може створювати ідеальні образи, а не конкретні предмети матеріального світу. Тому результати від творчої діяльності не зазнають амортизації, зношення і не застарівають, вони мають ідеальну природу [21, с.155].

Захист прав інтелектуальної діяльності здійснюється шляхом надання виключних прав творцеві особистого немайнового та майнового характеру стосовно створеного ним об'єкта.

Перші спогади щодо прав інтелектуальної власності датовані ще у XVIII та XIX століттях, які вперше було офіційно об'єднано у статті 2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), яка була підписана 14 липня 1967 року.

Авторське право надає творцям, авторам інтелектуальних творів певні права, згідно до яких вони можуть дозволяти або забороняти протягом певного періоду часу використання своїх творів. Авторське право в широкому розумінні включає в себе охорону авторського права і охорону суміжних з авторським прав, наприклад: права виробників фонограм на їх фонограми, права організацій ефірного мовлення, права виконавців на їх виконання.

Всі види прав інтелектуальної власності можна об'єднати відповідно через нематеріальну природу об'єктів, творчий характер діяльності, виключний характер прав.

Усі об'єкти права інтелектуальної власності можна розділити на такі групи на підставі спільності ознак: 1) об'єкти авторського права - комп'ютерні програми та бази даних; твори науки, літератури та мистецтва; 2) об'єкти суміжних прав – фонограми, виконання, відеограми а також передачі організацій мовлення; 3) об'єкти права промислової власності - винаходи, промислові зразки, комерційна таємниця, корисні моделі (це ті об'єкти, які використовуються саме у виробництві); 4) засоби

індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх продуктів, робіт і послуг – комерційні найменування, географічні зазначення, торговельні марки; 5) нетрадиційні об'єкти – сорти рослин, компонування напівпровідникових виробів, породи тварин [22, с.25].

Кожна особа, яка створила твір своєю творчою працею вважається її автором. Твором може бути веб-сайт, база даних, комп'ютерна програма. Використання творів можливе тільки завдяки ряду договорів, які мають обов'язково укладатися в письмовій формі. Усна форма договору передбачена тільки для окремих випадків, які встановлені законом.

Авторське право є однією з найбільших сфер цивільного права і розвивається воно у зв'язку із швидким розвитком технічних можливостей, які надають можливість копіювати тексти інших осіб та поширювати їх з надзвичайною швидкістю.

Відчуження прав інтелектуальної власності відбувається за юридичним механізмом, а саме за допомогою укладання спеціальних договорів – авторських договорів. Однак є необхідність дослідження і виявлення недосконалостей в законодавстві стосовно авторських договорів оскільки дуже багато є прогалин, дані договори є новим в системі договірних зобов'язань.

Занадто мало часу пройшло у практиці договірного регулювання авторських відносин і наданий час Україна не накопичила достатнього досвіду в цьому питанні.

Сьогодні всі проблеми у сфері захисту авторських прав найчастіше пов'язані з низьким рівнем правової свідомості у авторів, саме це призводить до порушень переходу майнових прав від автора до іншої особи. Для визначення правовідносин щодо переходу даних прав на об'єкти авторського права пропонується модель авторського договору. Що таке авторський договір — це загальне поняття, яке вживається для охоплення практично усіх договорів, які укладаються при передачі майнових прав автору на об'єкт авторського права. Тобто, якщо є бажання укласти авторський договір, то

необхідно визначити, який вид авторського договору буде укладено та хто має майнові права на предмет договору.

Договори, які пов'язані зі створенням та використанням творів інтелектуальної творчості це самостійна група цивільно-правових договорів. Тобто іншими словами це є реалізацією належних автору прав. Авторський договір - це двостороння угода, на підставі якої автор передає чи зобов'язується передати іншій особі свої майнові права на використання твору лише у межах та на умовах узгоджених сторонами. За своєю природою правовою цей договір охоплює тільки авторські майнові правовідносини, тобто врегульовує відносини порядку передачі авторських прав на конкретний об'єкт (літературний твір, музичні твори, база даних, сценарії, енциклопедії тощо) та отримання винагороди автору [23, с.96].

При укладанні авторського договору правова регламентація відносин здійснюється Цивільним кодексом України, Законом України «Про авторське право і суміжні права», постановою Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27.12.2001 № 1756. Тлумачення питань щодо авторського права викладено у постанові Верховного Суду України «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» від 04.06.2010 № 5.

За авторським договором можуть передаватися лише майнові права, які існують на момент коли укладається договір. Тільки автор має право видавати дозвіл на використання твору на підставі авторського договору; за авторським договором здійснюється передача виключного та невиключного права; визначено категорію договорів на право використання творів; авторський договір укладається у письмовій формі; можлива відповідальність за невиконання авторського договору. У ст. 1107 Цивільного кодексу України встановлено перелік видів договорів щодо розпорядження правами інтелектуальної власності і при цьому категорія «авторський договір» не застосовується [4].

На договори у сфері авторського права поширюються загальні принципи і правила цивільного законодавства. До майнових прав автора, які складають предмет договору, входить: виключне право на використання твору та виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності можна на підставі договорів відповідно до ст. 1107 ЦК та окремих статей Закону про авторське право.

Авторське право є інститутом цивільного права та ключовою галуззю права інтелектуальної власності, головне його призначення - захищати зовнішню форму вираження об'єкта (збірник, твір, малюнок, фотографія та інше), тобто «матеріальне втілення» [24]. Використовувати авторське право для захисту абстрактних ідей, фактів, концепцій, стилів та технік, які можуть бути використані у творі не можна.

Авторські права це набір виключних суб'єктивних прав, які дозволяють авторам літературних, наукових та мистецьких творів отримувати соціальні блага від результатів своєї творчої діяльності [25].

Авторське право є сукупністю прав, які належать автору через створення і використання твору літератури, науки, мистецтва. Це правові норми, які регулюють відносини, що виникають внаслідок створення і використання творів літератури, мистецтва й науки. Авторське право забезпечує сприятливі правові умови для творчої діяльності, створює доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству, визначає і забезпечує захист особистих немайнових і майнових прав усіх авторів.

1.2. Історія суміжних прав.

Суміжні права це права виконавців на результати творчої діяльності, їх спадкоємців та осіб, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо виконання, права виробників фонограм, відеограм, їх спадкоємців (правонаступників) та осіб, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм і відеограм, а також організацій мовлення та їх правонаступників.

Відповідно до статті 449 Цивільного кодексу України та статті 35 Закону України «Про авторське право і суміжні права» об'єктом суміжних прав незалежно від призначення, змісту, цінності тощо, способу та форми вираження є: - будь-які способи виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів; - фонограми; - відеограми; - програми (передачі) організацій мовлення [4].

У ст. 35 Закон України "Про авторське право і суміжні права" міститься уточнення, визначаючи об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, оцінки, способу і форми вираження: виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів; фонограми та відеограми; передачі (програми) організацій мовлення.[3]

Виконання як об'єкт правової охорони це є виступ артиста (виконавця), тобто нематеріальний об'єкт, що відрізняється від твору. Виконання актором твору є скоріше процес реалізації твору, що був створений автором та включає в себе всю сукупність елементів, які його складають та доповнюють. Виконавця іншими словами можна назвати своєрідним посередником між автором та публікою.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про авторське право і суміжні права" фонограма як об'єкт охорони - це є запис виконання або інших звуків на матеріальному носії, або звукозапис на відповідному носії (магнітній

стрічці або магнітному диску, компакт-диску, грамофонній платівці, тощо) виконання чи будь-яких звуків, окрім звуків у формі запису, які входять до аудіовізуального твору. Фонограма це вихідний матеріал для виготовлення примірників чи її копій. По суті таке виконання не є творчим внеском до твору, який створений автором. Діяльність виробників фонограм має практичну мету, а саме продовжити виконання короткочасне за допомогою запису. Таке виконання не є творчим внеском в твір, створений автором. А відеограма має свою особливість - використання під час запису відеотехніки.

Програма як об'єкт правової охорони – це послідовність зображень, звуків або звуків і зображень в межах конкретної ефірної трансляції або розповсюдження кабельною мережею, призначеною щоб бути почутою або побаченою широкою публікою залежно від конкретного випадку.

Передача в ефір - це відтворення звуків та зображень за допомогою дроту чи без нього, з використанням ефірних хвиль, кабельної мережі, оптичних волокон чи супутника для їх сприйняття публікою.

Суміжне право виникає внаслідок факту виконання твору, виробництва відеограми, виробництва фонограми, оприлюднення передачі організації мовлення. Право інтелектуальної власності на виконання виникає з моменту першого його здійснення, на фонограму або відеограму виникає з моменту її вироблення, на передачу (програму) організації мовлення виникає з моменту першого її здійснення.

Початок історії розвитку суміжних прав розпочався в кінці XIX та XX ст., завдяки швидкому технічному прогресу. Винайдення звукозапису, вдосконалення техніки, яка записує звук та носіїв, розвиток телебачення та радіо не могли не позначитися на професії виконавців. Тоді і стали можливими запис та збереження звуків і образів, а також їх багаторазове тиражування. У галузі радіо і телемовлення прогрес призвів до того, що твори літератури та мистецтва більше не обмежувалися у сприйнятті тими, хто бачив п'єсу, слухав концерт чи оперу [26]. Звуки і образи стали

доступними для всіх людей, мільйонних аудиторій як в країні виконання, так і за її межами, як в домашніх умовах, так і в готелях та ресторанах.

Питання захисту прав та інтересів виконавців постало через можливість тиражування результатів їхньої праці і використання без присутності самих виконавців. Тобто не потрібно було вступати в договірні відносини з виконавцями та скоротилася кількість виступів в живому виконанні.

Аналогічний швидкий технічний прогрес в галузі виробництва фонограм і в тиражуванні цієї продукції призвів також до необхідності захисту інтересів виробників фонограм. Доступна ціна на пристрої для запису, популярність самих фонограм зумовили зростання в цій галузі піратства. Так як фонограма є необхідним атрибутом кожної програми ефірного мовлення це і послугувало широкому незаконному використанню.

Колись саме винайдення друкарського верстата і призвело до появи авторського права, а сьогодні сучасний технічний прогрес призвів до важливої необхідності встановити охорону особистих інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення. Перші заходи проти незаконного виготовлення записів музичних творів та їх копій були вжиті індустрією фонограм на національному рівні [27, с.35]. Тоді Закон про авторське право Сполученого Королівства 1911 року визнав авторське право за виробниками фонограм. Пізніше цей підхід застосовували і інші держави загального права, як США та Австралія.

У XIX столітті, в часи активного розвитку міжнародної торгівлі постало питання прийняття уніфікованого міжнародного нормативно-правового акту у сфері авторських прав. Спочатку окремі статті з питання авторського права з'являються у міжнародних торговельних договорах, згодом виникають двосторонні угоди про взаємну охорону авторських прав. Проте вже у кінці XIX ст. виникла необхідність розробки багатосторонніх міжнародних угод з охорони авторського права з метою подолання значних розбіжностей у підходах охорони авторського права, що були породжені різними

національними правовими режимами та цими двосторонніми угодами [28, с.114].

Організації мовлення вимагали надійної охорони розроблених ними програм, включаючи також охорону проти їх ретрансляції будь-якими іншими організаціями радіо- і телемовлення.

На відміну від авторського права суміжні права спочатку отримали нормативно-правове визнання на міжнародному рівні, а пізніше і на національному.

На Дипломатичній конференції Бернського союзу в Римі у 1928 році, було прийнято резолюцію, в якій просили уряди держав розглянути можливість вжиття заходів стосовно захисту інтересів виконавців.

У 1948 році на конференції щодо перегляду Бернської конвенції було зроблено невдалу спробу впровадити зміни стосовно охорони прав виконавців та виробників фонограм. В цей час вперше почали вживати термін «права, які суміжні з авторськими».

Після прийняття в Римі окремої Конвенції про охорону виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення, визнання особливих прав розпочалося практично у 1961 року. Ці права отримали назву «суміжних» з авторськими правами, так як вони виникають внаслідок використання творів, які можна записати, виконати чи включити в програму організації мовлення. Дані права також можна назвати «пов'язані» або «споріднені».

Головна відмінність законодавства про авторське право і суміжні права полягає в тому, що авторське право може і існує незалежно від суміжних прав, в той час як суміжні права існують тільки тоді, коли є авторське право на твір. Тобто якщо широко розглядати питання, то авторське право є категорією первинною, а суміжне право є вторинною.

Суміжні права залежать від авторського права і окремо від нього навіть і не існують. Саме тому виконавці можуть здійснювати свої права тільки за умови дотримання прав авторів творів, а виробники фонограм зобов'язані дотримуватися прав виконавців та суб'єктів авторського права. Організації

мовлення мають дотримуватись прав виконавців, суб'єктів авторського права, виробників фонограм.

Римська конвенція 1961 року є прогресивним міжнародним документом, так як до моменту її прийняття законодавства національні лише декількох держав охороняли права виконавців і виробників фонограм в певній мірі, а прийняття цієї конвенції означало, що держави-учасниці беруть на себе зобов'язання надавати охорону не лише авторам, а також і виконавцям, виробникам фонограм та організаціям мовлення.

Позиція світової громадськості з цього питання та авторитет Римської конвенції мали вирішальний вплив щодо формування законодавства про суміжні права навіть в тих державах, які не приєдналися до самої Конвенції. Наприклад, суміжні права в Україні охороняються з 1994 року, ми приєдналися до Римської конвенції у 2001 році.

Стосовно виникнення та здійснення суміжних прав, то будь-яких формальностей не потрібно. Виконавці та виробники фонограм для свого сповіщення про права можуть на кожному примірнику фонограм (відеограм) або навіть їхніх упаковках використовувати знак охорони суміжних прав, він складається з латинської літери Робведеної колом, імені чи найменування особи, що має суміжні права, зазначення року першої публікації фонограми або відеограми.

Виконавцем, виробником відеограми чи фонограми вважаються особи, імена або назви яких зазначені на фонограмі, відеограмі та на їх примірниках або упаковках тільки за відсутності доказів протилежного.

Право на виконання виникає саме з моменту першого його здійснення та строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання спливає тільки через 50 років, які відліковуються з 1 січня року, наступного за роком здійснення першого запису виконання, а якщо відсутні такі записи, то з 1 січня року, наступного за роком здійснення виконання.

Право інтелектуальної власності на фонограму або відеограму виникає саме з моменту вироблення її, та строк чинності майнових прав

інтелектуальної власності на фонограму або відеограму спливає через 50 років, які відліковуються з 1 січня року, наступного за роком опублікування її, а за відсутності опублікування - протягом 50 років від дати вироблення її - з 1 січня року, наступного за роком вироблення фонограми чи відеограми. Виробник відеограми, фонограми може володіти суміжними правами на фонограму, відеограму виключно у разі наявності дозволу автора та виконавця для включення до фонограми, відеограми виконання твору.

Право інтелектуальної власності на передачу програму організацій мовлення виникає з моменту саме її першого здійснення. Так строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на передачу (програму) організації мовлення спливає вже через 50 років, які відліковуються з 1 січня року, наступного за роком її першого здійснення. Організація мовлення також може володіти суміжними правами на свою передачу (програму) з моменту здійснення передачі організацією мовлення.

Основними майновими правами інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав є право самого виконавця чи виробника фонограми або відеограми чи організації мовлення на використання об'єкта суміжних прав і виключне право дозволяти іншим особам використовувати об'єкт суміжних прав і право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта, у тому числі забороняти таке використання або інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом - на договірній основі.

До майнових прав виконавця належать виключні права на використання виконання та на отримання винагороди за будь-який вид використання виконання. Законодавець наділив виконавця певними правами і вони не є вичерпними.

Використанням виконання, зокрема, є - доведення виконання до відома публіки під час його здійснення; - записування (фіксування) виконання під час його здійснення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та передачі виконання за допомогою технічних засобів; - пряме чи опосередковане відтворення запису виконання будь-яким способом та у

будь-якій формі; - продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника запису виконання; - оренда оригіналу чи примірника запису виконання; - забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання з місця та в час, обраних нею та інші дії, встановлені законом.

За межами прав визначених у ст. 453 ЦК України залишилося таке право, як право на розміщення об'єктів суміжних прав у цифровому середовищі, зокрема в Інтернеті але таке право можна розглядати як право на сповіщення [30].

Форми і способи використання фонограм та відеограм передбачено у ст. 454 Цивільного кодексу України. По-перше, це пряме або опосередковане будь-яке відтворення та у будь-якій формі відеограми чи фонограми; - продаж та будь-яке інше відчуження оригіналу або примірника фонограми чи відеограми; - оренда оригіналу або примірника фонограми чи відеограми; - забезпечення засобами зв'язку можливості доступу кожної особи до фонограми чи відеограми в будь-який час обраних нею, також інші дії, які встановлені законом.

Відповідно до ст. 455 Цивільного кодексу України встановлено права на використання передачі (програми) організації мовлення. Щодо своєї передачі (програми) організація мовлення має виключні права використовувати і (або) дозволяти використання передачі (програми) у будь-якій формі, і також право на отримання винагороди за надання такого дозволу.

Використанням передачі (програми) організації мовлення вважається: - здійснення (ретрансляція, трансляція) передачі (програми) організації мовлення; - записування чи фіксування передачі (програми) організації мовлення, тільки якщо таке записування дає можливість сприйняття, здійснення та відтворення її за допомогою технічних засобів; - відтворення запису передачі (програми) організації мовлення; - представлення передачі (програми) організації мовлення публіці в місці, де встановлено вхідну плату, і також інші дії, які встановлені законом [3].

Суб'єкти суміжних прав виступають: - виконавці творів, їх спадкоємці та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо виконання; - виробники відеограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеограм; - виробники фонограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм; організації мовлення та їх правонаступники.

Виконавцями можуть бути громадяни України, іноземні громадяни і особи без громадянства незалежно від віку. Виконавець це актор, співак, музикант або інша особа, що виконує роль, співає або читає, декламує чи танцює, або будь-яким іншим способом виконує твори літератури, естрадні твори, мистецтва, пантоміми, також диригент музичних чи музично-драматичних творів.

Виробник фонограм це фізична або юридична особа, що взяла на себе ініціативу та несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків.

Виробник відеограми це фізична чи юридична особа, що ініціювала вироблення відеограми та несе відповідальність за перший відеозапис виконання чи будь-яких рухомих зображень (може бути із звуковим супроводом або без нього).

Організація мовлення це тільки юридична особа - організація ефірного мовлення або організація кабельного мовлення. Організацією ефірного мовлення визнається телерадіоорганізація, яка здійснює публічне сповіщення радіо - чи телевізійних передач і програм мовлення шляхом передачі в ефір за допомогою радіохвиль (різного роду проміння) у будь-якому частотному діапазоні (з використанням супутників також), а організацією кабельного мовлення - телерадіоорганізація, яка здійснює публічне сповіщення радіо - чи телевізійних передач і програм мовлення (і власного виробництва і виробництва інших організацій) шляхом передачі на віддаль сигналу за

допомогою того чи іншого виду наземного, підземного чи підводного кабелю - провідникового, оптоволоконного чи іншого виду [3].

Суб'єктами суміжних прав можуть бути також інші особи, які набули відповідних прав згідно до закону чи договору, спадкоємці і особи, яким за законом або договором передані суміжні права.

Права суб'єктів суміжних прав можуть також здійснювати за їх дорученням організації колективного управління.

Виконавці повинні дотримуватись прав авторів виконуваних ними творів або інших суб'єктів авторського права. Виробники відеограм і виробники фонограм мають дотримуватись прав суб'єктів авторського права та виконавців реалізуючи свої суб'єктивні суміжні права. Відповідно організації мовлення зобов'язані дотримуватись прав суб'єктів авторського права, виконавців та виробників фонограм, відеограм [31].

1.3. Необхідність договірної форми у сфері авторського права і суміжних прав.

Авторський договір є угодою, за якою автор чи правонаступники передають твір повний певній організації для використання чи автор бере на себе обов'язок створити певний твір та передати для використання обумовленим способом у договорі.

Якщо розглядати у контексті саме відносин інтелектуальної власності цивільно-правовий договір є найбільш поширеною правовою формою входу в цивільний оборот майнових прав інтелектуальної власності. Застосування договірної форми надає можливість реалізувати основні засади, відповідно до яких засновані цивільні відносини, а саме майнова самостійність, юридична рівність учасників та їх вільне волевиявлення.

Оглядаючи ст. 1107 Цивільного кодексу України, серед видів договорів стосовно розпорядження майновими правами інтелектуальної власності не виділяється окремо традиційна категорія для цивільного законодавства колишнього Союзу РСР як «авторський договір». Однак, поняття авторського договору вживається у спеціальному законодавстві, а саме в Законі України «Про авторське право і суміжні права» та згадується в Цивільному кодексі України у ст. 1072, яка врегульовує черговість списання грошових коштів з рахунка.

На сьогодні в літературі висловлюються різні погляди стосовно того чи доцільно існування категорії «авторський договір» в цивільному праві. Деякі дослідники відмовляються від офіційного вживання цієї категорії, а інші виступають за збереження такої конструкції в сучасному цивільному праві. У Законі України «Про авторське право і суміжні права» немає визначення авторського договору.

У главі 75 Цивільного кодексу України йдеться про три різні види договорів стосовно розпорядження майновими авторськими правами. По-перше, це договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. По-друге, це ліцензійний договір. По-третє, це договір про

створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Отже, у Законі України «Про авторське право і суміжні права» поняття «авторський договір» вживається у формі загального та охоплює три види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Їх об'єднує те, що за ними здійснюється розпоряджання майновими правами на твір літератури, науки та мистецтва.

Якщо співвіднести ліцензійний договір та авторський договір, то для ліцензійного договору головною ознакою, що відрізняє його серед інших є зміст правовідносин сторін, тобто надання дозволу (ліцензії) на використання об'єкта права інтелектуальної власності без будь-якої прив'язки до якогось виду об'єкта права інтелектуальної власності [32].

Не всі ліцензійні договори є авторськими, оскільки за ліцензійним договором може надаватися дозвіл на використання не тільки творів літератури, науки і мистецтва, а також інших об'єктів права інтелектуальної власності. Також не всі авторські договори є ліцензійними, так як за авторським договором може здійснюватися не лише надання дозволу на використання твору, а й передача чи відчуження майнових авторських прав, а також створення у майбутньому автором твору та передача його замовникові [5].

Виведене співвідношення дає підстави для висновку, що до авторського договору про надання дозволу на використання твору повинні застосовуватися положення Цивільного кодексу України про ліцензійний договір (ст. ст. 1109–1111), до авторського договору про передачу (відчуження) майнових авторських прав – положення Цивільного кодексу України про договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності (ст. 1113), до авторського договору замовлення – положення про договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 1112) [32].

Стосовно доцільність залишення категорії авторського договору в сучасному цивільному праві, то в умовах дії законодавства ще Союзу РСР

авторське та винахідницьке право становили відносно самостійні цивільно-правові інститути, тільки на теоретичному рівні робились певні спроби обґрунтувати необхідність їх об'єднання у єдиний інститут. І це в свою чергу створювало хоча б формальні законодавчі передумови щоб закріпити різні назви для договірних конструкцій, які саме опосередковували розпорядження майновими авторськими правами і засвідчували патентом виключні права на винахід. Однак, у зв'язку із приєднанням Союзу РСР до Всесвітньої Женевської конвенції про авторське право 1952 р., цивільне законодавство зазнало відповідних змін, що проявились, зокрема, у закріпленні двох типів авторського договору – авторського договору про передання твору для використання та авторського ліцензійного договору [6].

Природа майнових прав інтелектуальної власності, що виступають базою договірних відносин у цій сфері, є єдиною для будь-яких об'єктів права інтелектуальної власності: виконань, творів, винаходів, торговельних марок тощо. А це і робить можливим та доцільним закріпити в цивільному законодавстві договірних конструкцій щоб опосередковувати відносини щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, застосування яких охоплює різні інститути права інтелектуальної власності (суміжне право, авторське право, патентне право тощо) [33].

Глава 75 Цивільного кодексу України передбачає, що договори стосовно розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, що можуть застосовуватись по відношенню до різних об'єктів права інтелектуальної власності. І в такому випадку виділяти окрему категорію як «авторський договір» буде недоречно з практичної точки зору. Бо тоді поставатиме питання щодо співвідношення авторського договору з відповідними видами договорів, які передбачені главою 75 Цивільного кодексу України.

Відповідно до положень ст. ст. 31–33 Закону України «Про авторське право і суміжні права», у авторському договорі стороною, на користь якої передбачається надання відповідних виплат, може бути не тільки автор, а також інша особа, що має авторське право.

До видів авторських договорів належать: - договір про передачу виключного права на використання твору. Власник авторського права передає іншій особі (лише одній) право використовувати твір певним способом, і також передає право дозволяти чи забороняти використання даного твору іншим особам. За володільцем авторського права залишаються тільки права, які не передаються, тобто невідчужувані;- договір про передачу невиключного права на використання твору. Власник авторського права на твір передає будь-якій іншій особі право використовувати твір визначеним способом та у визначених межах. За особою, що передає невиключне право, зберігається право на використання твору та право на передачу невиключного права на використання твору іншим особам;- за авторським договором замовлення автор зобов'язується створити в майбутньому твір, який відповідає умовам цього договору та передати його замовникові. І цим договором може передбачатися певна виплата замовником для автора авансу - частини авторської винагороди.

Статтею 34 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлено відповідальність, як і за будь-яке порушення іншого договору, за невиконання авторського договору. Сторона, яка не виконала або неналежним чином виконала умови договору зобов'язана відшкодувати іншій стороні всі збитки, в тому числі упущену вигоду. Якщо автор не передав твір замовникові відповідно до умов авторського договору-замовлення, він повинний відшкодувати замовникові збитки, в тому числі упущену вигоду. Усі спори, пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням умов авторських договорів вирішуються у суді.

РОЗДІЛ II

КОНКРЕТНІ ВИДИ ДОГОВОРІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

2.1.Видавничий договір

Існують конкретні види авторських договорів про передавання твору для використання зокрема це: - договір про видання або перевидання твору в оригіналі або ж видавничий договір; - договір про депонування рукопису; - договір про публічне виконання неопублікованого твору або ж постановочний договір; - договір про використання неопублікованого твору у кінофільмі або телевізійному фільмі він де сценарний договір, у радіо- або телевізійній передачі; - договір про створення твору образотворчого мистецтва із метою публічного виставлення він же договір художнього замовлення; - договір про використання у промисловості неопублікованого твору декоративно-прикладного мистецтва.

Найпопулярнішим видом серед інших авторських договорів є видавничий договір на твори образотворчого мистецтва, літературні твори, на музичні твори або ж на видання перекладу випущеного раніше у світ літературного твору.

В свою ж чергу договори на видання літературних творів поділяються на видання оригінальних творів та на видання творів у перекладі як вітчизняних авторів так і зарубіжних [34].

Видавничий договір - це один із видів авторських договорів. Характеризується він специфічним способом використання твору, а саме виданням та розповсюдженням твору через бібліотеки, торгівлю або будь-які інші організації. Зазвичай дані договори поділяються за своїм предметом: договори на видання літературних творів, музичних творів та творів образотворчого мистецтва.

Останнім часом поширення набувають саме комерційні видавничі договори, відповідно до яких видання літературного твору відбувається видавництвом за особисті кошти автора. Також на автора покладається

обов'язок щодо розповсюдження твору. В умовах ринкової економіки саме ці договори і будуть переважати.

Умови окремих видавничих договорів багато в чому подібні, однак вони також і багато чим відрізняються, наприклад, характером свого предмета. При виданні літературних творів визначається видом літератури предмет договору та її жанр і призначенням. Надісланий рукопис має обов'язково відповідати погодженій заявці, обумовленому обсягу, плану, навчальній програмі для навчальної літератури. Предмет договору на видання творів образотворчого мистецтва встановлюється назвою, сюжетом, темою, видом роботи, технікою виконання та її розміром тощо [35]. Щодо видання музичних творів, то воно здійснюється передаванням видавництву нот у вигляді партитури, клавiру.

Видавничий договiр укладається як на готовий твiр, так й на твiр, що буде створено в майбутньому. А даний останній договiр ще називається договором замовлення.

По сутi автором такого договору має бути надана видавнича лiцензiя, що буде включати всi права, якi необхіднi для оптимальної реалiзацiї видання. Щоб мати певну цiннiсть для видавця така лiцензiя повинна дозволяти захищати свою дiяльнiсть видавничу вiд третiх осiб. Видавець звичайно має виключну лiцензiю на видання вiдповiдного твору або на здiйснення твору i видання його перекладу у стандартному тиражу, що включає певну кiлькiсть екземплярiв. Така лiцензiя може видаватися i на єдине видання i на наступнi також. Обов'язково об'єм, кiлькiсть екземплярiв в тиражi видання зазначається в договорi. При видачi лiцензiї на публiкацiю твору в формi перекладу вказується мова видання.

Також в договiр можна включити спецiальнi положення стосовно цiлiсностi твору. Наприклад, можна вказати, що видавець має вiдтворити твiр без жодної змiни твору, без доповнень та скорочень. В деяких краiнах, де вiдсутнє положення про немайновi права, ця умова є обов'язковою.

Якщо це договір про видання перекладу, то потрібно вказувати, що видавець зобов'язаний використовувати точний та достовірний переклад, виконаний за його рахунок. Заголовок в перегляді - підлягає для письмового схвалення ліцензіара авторських прав. За вимогою текст перекладу також має надаватися для схвалення.

2.2. Договір на депонування рукопису.

Депонування означає передання на зберігання. В тих випадках якщо твір має певний вузький і спеціальний характер та треба швидко одержати інформацію про нього, саме тоді і вдаються до депонування.

За даним договором організація з автором і за його погодженням передає належним чином оформлений оригінал разом з рефератом твору інформаційному органу, що зобов'язаний безоплатно зберігати оригінал та здійснювати інформацію про нього завдяки публікації реферату. До того ж, цей орган зобов'язаний виготовляти копії твору повністю чи частково на замовлення всіх заінтересованих осіб та видавати їм.

Найчастіше передають на депонування оригінали рефератів статей, монографій, оглядів, збірників наукових праць, матеріали конференцій, нарад, з'їздів та симпозіумів вузького і спеціального характеру, які в принципі недоцільно видавати друкарським способом.

Даний договір має таку ж мету, як і видавничий договір - це довести громадськості до відома про досягнення у сфері інтелектуальної діяльності. Його виникнення зумовлено було двома основними факторами. По-перше, це бурхливий розвиток науки, культури і техніки, він вимагає якнайшвидше інформувати громадськість про всі новини у цій сфері. По-друге, це досить тривалий процес видання твору, який обмежує можливості оперативного швидкого ознайомлення з твором [36]. Саме таким передумовам відповідає депонування рукопису. Кожний, хто має інтерес до розвитку дістає можливість в оперативному порядку ознайомитися із останніми новинами в тій чи іншій галузі.

Договір про депонування рукописів вже давно почав складатися. Однак належного правового регламентування він ще поки не дістав.

В даний час існує тільки Інструкція про депонування рукописів, яка затверджена Центром науково-технічної інформації України. В той же час даний договір не втрачає своєї значимості, і в деяких випадках він має

життєво важливе значення. Депонування може бути зумовлено відсутністю можливості видати твір за допомогою друку.

Договір про депонування регламентується саме на рівні відомчої інструкції. Тому характеристика договору можлива тільки на підставі правил, які є в практиці. Специфічною особливістю цього договору є те, що в ньому сторонами поки є тільки юридичні особи. Тобто з одного боку стороною договору є проектно-конструкторські, науково-дослідні установи, колегії, вищі навчальні заклади або редакційні ради наукових та науково-технічних журналів. А з іншого боку суб'єктами договору виступають центральні галузеві та республіканські органи науково-технічної інформації, що здійснюють депонування рукописів.

2.3. Постановочний договір

Твір може бути випущений в світ публічним виконанням у будь-якому видовищному закладі. Контрагентами даного договору виступає автор — творець сценічного твору з одного боку а з іншого це видовищний заклад (постановник).

Особливістю цього договору є те, що він укладається тільки на неопубліковані твори. За договором автор передає чи зобов'язується створити та передати видовищному закладу драматичний, музично-драматичний, музичний, хореографічний чи пантомімний твір, в свою чергу заклад-постановник зобов'язується здійснити постановку і публічне виконання твору (випустити його в світ) в межах обумовленого договором або законом строку та сплатити автору винагороду [16 ст.211]. Винагорода складається з частин, а саме одноразова винагорода та збір за кожний спектакль.

Н.Л. Зільберштейн в своїй роботі, яка присвячена авторському праву на музичний твір, зазначає, що «за постановочним договором автор надає видовищному підприємству або установі право привселюдно виконувати свій твір, а ця інша сторона (її називають «постановник») зобов'язується здійснити публічне виконання в певний строк і виплатити авторові одноразову винагороду» [17, с. 48]. В юридичній літературі цей договір визначається також як «постановочний договір – це договір, по якому автор або інший суб'єкт авторського права передає користувачеві право на публічне виконання драматичного, музично-драматичного або іншого подібного твору для постановки його на сцені, а користувач твору зобов'язується здійснити постановку твору й виплатити авторові передбачену договором винагороду» [18, с. 70].

У закордонній літературі даний договір визначається як: «договір про публічний показ або публічне виконання – це договір, у чинність якого автор літературного, драматичного, музичного, музично-драматичного, хореографічного твору або пантоміми або його правонаступник уповноважують фізичну або юридичну особу (звичайно іменованого

антрепренером або організатором спектаклю), а вона зобов'язується забезпечити публічний показ або публічне виконання всього або частини вищезгаданого твору й виплатити іншій стороні пропорційну винагороду із сум, що надійшли від продажу квитків, еквівалентної суми або винагороди у вигляді фіксованої суми» [19, с. 272].

Відповідно до Закону України «Про авторське право й суміжні права» публічне виконання – подання творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

Таке визначення стосується не тільки об'єктів авторського права, а й також охоплює суміжні права. Закон встановлює, що публічне виконання є майновим правом, яке належить суб'єктам авторського права і таке право може бути передано автором тій особі, яка доведе створений твір до широкого кола людей. Об'єктом такого майнового права є твір.

Важливою ознакою цього договору є вказівка на кількість глядачів, яка не буде свідчити про будь-яке порушення права публічного виконання твору.

В юридичній літературі простежується подібність постановочного договору із видавничим договором. Однак, їх поєднує тільки те, що вони можуть бути укладені вже на готовий твір та на твір, який буде створений пізніше (договір замовлення). При цьому постановочний договір укладається для майбутнього публічного виконання. При цьому договір сценічного замовлення припускає, що автор виготовляє твір саме для передачі права на нього видовищному підприємству в свою чергу постановник зобов'язується здійснити постановку даного твору, що буде створено в чинність такого договору. Договір сценічного замовлення може бути укладений також з

приводу лібрето, що у поєднанні з музикою утворить твір, який підлягає публічному виконанню.

Видовищна організація обов'язково має укласти авторський договір із автором конкретного твору і це не залежить від того, чи було оприлюднено твір яким-небудь образом чи ні.

2.4. Сценарний договір

Сценарний договір це договір, за яким автор передає або зобов'язується створити та передати кіно-, теле- чи організації радіомовлення сценарій чи для фільму чи телерадіопередачі і в обумовлений сторонами конкретний строк, а студія зобов'язується сплатити авторові винагороду визначену договором.

Такий договір може бути як реальним так і консенсуальним. Якщо йдеться про передачу якійсь організації вже готового твору, то такий договір буде реальним. А якщо ж йдеться про створення нового твору і його подальшу передачу для використання, то він буде консенсуальним договором. Даний договір є двостороннім та оплатним. Об'єктом виступає літературний сценарій. Він обов'язково має відповідати творчій заявці, яку затверджує саме організація-постановник, яка також додається до сценарного договору.

За загальним правилом в заявці творчій викладено основну ідею твору її сюжетний задум та характеристику головних осіб (дійових) майбутнього сценарію. У сценарії має бути надано опис послідовних та повних дій, діалогів тощо, це є закінчений кіно-, теле- чи радіо-драматичний твір.

Творцем аудіовізуального твору є не тільки автор літературного сценарію, а й режисери, автори музичних творів, художники-постановники, оператори тощо, всі вони є творцями конкретного аудіовізуального твору.

Сторонами у договорі є автор (сценарист) та організація (підприємство), що відповідно до основи літературного сценарію зобов'язується створити аудіовізуальний твір або ж твір для радіомовлення. І в роботі над створенням сценарію можуть брати участь також кілька авторів, це автори діалогів, музики, текстів пісень тощо. Тому всі вони є стороною в договорі.

Другою стороною в договорі є організація будь-якої форми власності, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору чи будь-яким іншим способом має використати літературний сценарій.

З укладенням сценарного договору породжуються для сторін певні права і виникають обов'язки, вони всі зазначаються у договорі. У сценарному договорі є деякі особливості. Якщо автор бере на себе обов'язок щодо створення твору, то в договорі і визначається строк для виконання такого замовлення і автор повинен додержуватися його. А за загальним правилом, в договорі може бути передбачено умову, що автор протягом певного строку не може передати літературний сценарій будь-яким іншим організаціям для використання. І якщо організація взялася використати літературний сценарій та внаслідок попереднього його розгляду виявить, що сценарій потрібно допрацювати, то відповідно автор зобов'язаний це зробити у визначений строк. Організація-постановник зобов'язується за договором надавати авторові всі необхідні консультації і будь-яку іншу допомогу але вона не має права вносити зміни до літературного сценарію чи його назви, або ж змінювати позначення імені автора без письмової згоди автора [37]. При будь-якому використанні літературного сценарію організація повинна зазначати прізвище автора.

За загальними правилами організація-користувач сценарію має право розірвати договір та стягнути з автора виплачені йому за договором суми в деяких випадках, а саме: - літературний сценарій не був поданий у строк, визначений договором чи у строк, який визначений для допрацювання сценарію; - поданий літературний сценарій вимогам і умовам договору не відповідає; - автор сценарію відмовився вносити виправлення та доробки, які запропоновано організацією відповідно до договору та творчої заявки; - автор літературного сценарію передав цей літературний сценарій для використання третій особі без письмової згоди організації, з якою укладено сценарний договір; - автор залучив третіх осіб для написання сценарію без письмової згоди організації-замовника; - суд визнав недобросовісність автора за написанням замовленого йому літературного сценарію.

2.5. Договір про використання в промисловості неопублікованого твору декоративно-прикладного мистецтва.

Законодавство не встановлює, що слід розуміти під творами декоративно-прикладного мистецтва. Є лише приблизний перелік даних творів, що можуть бути предметом такого договору. Це твори, які мають сувенірне, утилітарне або декоративне призначення та вирізняються оригінальними художньо-естетичними властивостями. Це художні вироби побутового призначення, що задовольняють практичні потреби або ж є прикрасою середовища та людини. До цієї категорії можна віднести серветки, одяг, килими, хустки, взуття, вироби з кісток, шкіри, пластмаси, іграшки, сувеніри, значки, вироби з скла, металу фарфору, ювелірні та галантерейні вироби тощо.

Особливістю даного договору є те, що автор контрагентом завжди виступає промислове підприємство і яке зобов'язується випустити в світ твір на промисловій основі. За цим договором автор передає чи зобов'язується створити та передати неопублікований твір декоративно-прикладного мистецтва підприємству, яке в свою чергу зобов'язується випустити його у світ на промисловій основі. Цей твір повинен бути придатним для використання саме в промисловості та відповідати певним художньо-естетичним вимогам. Тільки спеціалісти (художні ради) визнають твір об'єктом декоративно-прикладного мистецтва і його придатність для використання в промисловості [38].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» визначає ще один вид авторських договорів, а саме договори на виконання випущених у світ творів і на створення звуко- і відеозаписів, та ще дві групи нових авторів: виконавців і виробників фонограм.

Виконавці це актори, співаки, диригенти, танцюристи, музиканти і вони мають право на ім'я, право на захист постановки та виконання від перекручень, право здійснювати і дозволяти використання постановки і виконання, право на винагороду.

Запис виконання, трансляція виконання по радіо і телебаченню, трансляція запису виконання або будь-яке інше використання можуть здійснюватися лише з дозволу виконавця на підставі відповідного договору.

Виконавці здійснюють свої права з дотриманням прав авторів творів, що виконуються ними.

Особи, що зробили звуко- і відеозапис, мають право використовувати його або дозволяти відтворювати. Використання цих записів іншими особами може мати місце лише з дозволу автора запису або його правонаступників на основі договору.

Право на звуко- і відеозапис включає - право на відтворення будь-яким способом; - право на публічне розповсюдження, а також передачу за кордон; - право на захист від імпорту та розповсюдження примірників запису без дозволу право володільця. І право комерційного прокату при цьому зберігається за автором звуко- чи відеозапису і в тому випадку, коли право власності на примірник цього запису належить не його творцю.

Творці звуко- чи відеозапису, організації ефірного мовлення здійснюють свої права в межах договору із автором твору та виконавцем. Організації ефірного мовлення можуть дозволяти іншим організаціям ретрансляцію, запис та відтворення їхніх передач.

Права, передбачені розділом III Закону «Про авторське право і суміжні права», діють протягом 50 років від дати першого виконання або постановки, першої публікації звуко- чи відеозапису або першої трансляції в ефірі.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕДАННЯ ВИКЛЮЧНИХ МАЙНОВИХ ПРАВ ТА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

3.1. Договір про передання виключних майнових прав.

В будь-якому випадку, укладаючи договір, який спрямований на регулювання авторських та суміжних прав, сторони зобов'язані дотримуватися загальних положень Цивільного кодексу України в частині регулювання правочинів, зобов'язального та договірної права тощо.

Найпоширенішими договорами у сфері авторського права і суміжних прав є ті, які спрямовані на передачу майнових прав. Серед основних видів авторських договорів можна виділити договір замовлення, тобто на створення об'єктів авторського права і договір про передачу права на використання твору.

Закон України «Про авторське право та суміжні права» окремого як такого переліку договорів, що можуть застосуватися у зазначеній сфері не містить, однак проаналізувавши даний закон можна виділити певні види, зокрема: - договір між співавторами твору; - договір про розподіл майнових прав на службовий твір; - договір про передачу відчуження майнових прав суб'єктів авторського права та суміжних прав; - договір про передачу виключного, невиключного права на використання об'єктів авторського права та суміжних прав; - договір замовлення; - договір про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав; - договір між організацією колективного управління та особою, що використовує об'єкти авторського права і суміжних прав; - договір про виплату винагороди за використання опублікованих саме з комерційною метою фонограм, відеограм чи їх примірників та зафіксованих у них виконань; - інші договори у сфері авторського права та суміжних прав.

Право на розпорядження майновими правами на об'єкт інтелектуальної власності є одним з майнових прав володільця об'єкта інтелектуальної власності, в тому числі і право передавати іншим особам свої виключні

майнові права. Передача виключних майнових прав інтелектуальної власності виключно здійснюється на підставі договору, що укладається між особою, яка має виключні майнові права і її правонаступником [39].

Згідно із ст. 1113 Цивільного кодексу України за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності одна сторона (особа, що має виключні майнові права) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах. Укладення договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності не впливає на ліцензійні договори, які були укладені раніше. Умови договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, що погіршують становище творця відповідного об'єкта або його спадкоємців порівняно зі становищем, передбаченим цим Кодексом та іншим законом, а також обмежують право творця на створення інших об'єктів, є нікчемними.

Виключні майнові права інтелектуальної власності це монополія суб'єкта права інтелектуальної власності щодо використання об'єкта цього права.

Щодо предмета договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, то це є виключні майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності. Даний договір передбачає безповоротне передання, відчуження, виключних майнових прав інтелектуальної власності будь-якій іншій особі. Тобто, особа, яка передала виключні права інтелектуальної власності за договором вже не є суб'єктом прав, які були передані.

Певний зв'язок можна побачити між особистими немайновими і майновими правами авторів, винахідників та їх взаємозумовленість. Однак говорити щодо об'єднання цих прав в рамках конструкції як єдиного суб'єктивного права є недоречним, так як вони встановлюються стосовно різних об'єктів, наприклад, об'єкт виключних майнових прав більш специфічний товар та має вартість). Права не збігаються за часом їх

припинення, так як немайнові права повністю припиняються у разі смерті їх власника. Якщо хтось порушив виключні права, то це не завжди тягне порушення немайнового права і також навпаки. Плюсом дані права мають різні способи захисту. Тобто можна стверджувати, що в Цивільному кодексі України закріпився дуалістичний підхід, а саме виключними правами визнаються тільки майнові права, вони існують паралельно із немайновими правами [40].

Щодо змісту виключного права, то спеціальні закони визначають, що права власника свідоцтва на знак для товарів і послуг забороняється використовувати іншим особам без його згоди – відповідно до ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»); права власника патенту використовувати винахід чи корисну модель – відповідно до ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», промисловий зразок – відповідно до ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» за своїм розсудом, тільки якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів; схожим є виключне право власника зареєстрованого компонування напівпровідникового виробу – відповідно до ст. 16 Закону України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» та право володільця патенту на використання сорту рослин на дозвіл чи заборону використання сорту іншими особами – відповідно до ст. 39 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».

Всі майнові права, які передаються за договором, обов'язково мають бути визначені в ньому. В договорі слід зазначити назву, вид об'єкта права інтелектуальної власності та виключні права на який передаються, і також реквізити охоронного документа на нього: тобто назву, дату видачі, номер тощо. Можлива також часткова передача прав. Наприклад, охорона для торговельної марки надається стосовно певних товарів та послуг, що визначені і згруповані згідно з міжнародною класифікацією товарів та послуг в класи. Саме тому закріплено в Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», що власник свідоцтва може передавати іншій особі

право на знак повністю чи щодо конкретної частини зазначених в свідоцтві товарів та послуг. Тому коли передаються права на торговельну марку в договорі вказується на які класи передаються правонаступнику виключні майнові права. Найчастіше передача прав здійснюється в повному обсязі, однак бувають і випадки, коли відбувається так званий розподіл торговельної марки. Однак виключні майнові права на торговельну марку тоді передаються правонаступнику частково, і лише щодо одного або декількох з передбачених в свідоцтві класів, виключні майнові права щодо інших класів залишаються в попереднього володільця в повному обсязі [41].

Щодо можливості передачі частково виключних майнових прав передбачено і в спеціальному Законі України «Про авторське право і суміжні права», саме в ст. 31 зазначено, що автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права будь-якій іншій особі повністю чи частково. І знову ж таки майнові права, що передаються за договором, мають бути визначені в ньому визначені. Якщо майнові права не були зазначені в договорі як відчужувані, то вони вважаються такими, що не передані. ст. 15 цього Закону визначає перелік майнових прав автора і він не є вичерпним.

Одним з виключних прав автора чи будь-якої іншої особи, що має авторське право, є право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення творів, переклади творів, публічне виконання та публічне сповіщення творів та інше. Саме тому автор має право визначати в договорі передання іншій особі його виключне право на надання дозволу чи заборони на переклад його творів.

Невиключні майнові права на об'єкт інтелектуальної власності вони не можуть бути предметом даного договору. Договір про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності двосторонній і з боку особи, яка має виключні майнові права знаходиться фізична чи юридична особа, що має авторські права, та в деяких випадках зареєструвала своє право на об'єкт інтелектуальної власності і має охоронний документ, який засвідчує права її,

внесена до відповідного державного реєстру володільцем прав на об'єкт інтелектуальної власності.

Щодо правонаступників, то вони можуть бути як фізичними так і юридичними особами. Також є певні особливості, які можуть виникати при визначенні осіб, що виступають з боку правоволодільця та правонаступника.

В Україні відносно інших держав володільцем прав на об'єкт інтелектуальної власності може бути одна чи навіть декілька осіб як фізичних так юридичних. Правоволодільцем можуть виступати також і співволодільці і один чи декілька.

Якщо один співволоділець забажає передати свої виключні майнові, то обов'язково повинна бути згода усіх інших співволоділців. До того ж передання прав може мати певну форму, наприклад, коли до складу співволоділців приєднується ще новий правоволоділець, що отримує весь комплекс прав, а всі попередні правоволоділці залишаються і не втрачають прав [42].

Також є певні обмеження, які встановлені у законодавстві щодо передачі виключних майнових прав. Якщо взяти торговельну марку, то спеціальним Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» встановлено обмеження, щодо передачі права на знак не допускається, тільки якщо вона може стати причиною введення в оману споживача стосовно товару чи послуги та щодо особи, що виготовляє товар або надає послугу. В разі укладення договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, то права відчужуються і передаються безповоротно. Саме тому особа, якій передаються виключні майнові права і стає правонаступником та до неї переходять всі права та обов'язки стосовно конкретного об'єкта інтелектуальної власності.

Укладення даного договору не впливає на ліцензійні договори, що були укладені раніше. У визначені договору є вказівка, що особа може передавати виключні майнові права частково або у повному складі але це не означає, що можна передати тільки одне з повноважень – наприклад, право на

використання. Тобто можливість на часткову передачу прав на об'єкт інтелектуальної власності не являється універсальною, існує тільки за наявності специфіки деяких об'єктів інтелектуальної власності. Такий договір не укладається з певними окремими видами об'єктів інтелектуальної власності, стосовно яких Цивільним кодексом України не визначено виключних прав. Це стосується наукового відкриття в якому зміст суб'єктивних прав не передбачає взагалі виключних майнових прав. До того ж об'єктами виключних майнових прав не є комерційне (фірмове) найменування та географічне зазначення [41].

До істотних умов договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності відносяться: - строк дії договору, - розмір і порядок виплати авторської винагороди, - способи використання твору, - територію, на яку поширюється право, яке передається, та інші умови, стосовно яких повинно бути досягнуто згоди за вимогою однієї зі сторін.

Спосіб використання твору та територія, на яку саме поширюється право, істотні умови даного договору, мають бути погоджені сторонами обов'язково і при цьому способи використання можуть бути повністю різноманітними, такими, які передбачені законодавством, і які ним не встановлені. Однак використання об'єкта інтелектуальної власності не може використовуватися з метою чи способом, які прямо суперечать законодавству. А територія може бути обмежена особою, яка має виключні майнові права.

Істотною та важливою умовою договору є обов'язок володільця виключних майнових прав стосовно попередження правонаступника щодо прав третіх осіб, про наявність чи відсутність ліцензійного договору, який укладено правоволодільцем із третьою особою до самої передачі виключних майнових прав.

Р. Є. Еннан зазначав - залежно від визначених у договорі умов, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності може бути втілений в різних договірно-правових формах. Наприклад, якщо взяти

договір купівлі-продажу, то це буде реалізація майнових прав інтелектуальної власності конкретно на платній основі. Якщо взяти договір дарування, то йому притаманна безоплатна передача цих прав. Якщо придбати виключні майнові права інтелектуальної власності в результаті обміну на схожий об'єкт чи результат робіт або навіть послуг, то це може бути договором міни, підряду або послуг. Предметом договору застави можуть бути майнові права інтелектуальної власності, і можуть бути внеском до статутного капіталу юридичної особи [43].

Відповідно до ст. 1113 Цивільного кодексу України укладення договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності не може впливати на ліцензійні договори, що були укладені раніше. Дуже важливо встановлення цей факт на стадії укладення договору кат як з можливістю видачі виключної ліцензії попереднім правоволодільцем, що передбачає неможливість будь-якого використання правонаступником об'єкта інтелектуальної власності, укладення такого договору може втратити сенс для правонаступника. Але деколи саме наявність заключених ліцензійних договорів чи договорів франчайзингу щодо об'єкта інтелектуальної власності породжує або впливає на намір правонаступника придбати собі виключні майнові права на нього.

Серед прав третіх осіб інколи може бути право застави виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності і розмір, порядок виплати авторської винагороди встановлюється договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Винагорода така може здійснюватися у формі одноразового, тобто паушального платежу, чи це можуть бути відрахування за кожний проданий примірник або кожне використання твору – роялті, чи сукупність комбінованих платежів. Однак дуже часто оплата залежить тільки від договірної моделі, яку вибрали суб'єкти договірних відносин, і відбувається одноразовим зустрічним задоволенням за передані майнові права [44].

Даний договір може бути як оплатним так і безоплатним.

Строк дії в договорі про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності ніколи не зазначається так як передбачено, що права передаються безповоротно і тому договір є безстроковим. Але все ж з врахуванням специфіки певних об'єктів цього договору, наприклад це об'єкти авторського права та суміжних прав тому строк дії договорів про передавання виключних майнових прав на ці об'єкти обмежений законодавчо строком дії самих прав інтелектуальної власності [45].

Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності укладається в письмовій формі. Договір про передавання виключних майнових прав на відміну від ліцензійного договору в більшості випадків, виключенням є авторський договір, підлягає державній реєстрації обов'язково.

Згідно ст. 1114 Цивільного кодексу України договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності не підлягають обов'язковій державній реєстрації, однак вона може бути здійснена за вимогою однієї зі сторін договору. Але відсутність державної реєстрації ніяк не впливає на чинність прав. Так згідно із ч. 2 ст. 1114 Цивільного кодексу України, факт про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності, що відповідно до Кодексу чи іншого закону є чинними після державної реєстрації, та підлягає державній реєстрації. Дані вимоги стосуються договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності на корисну модель, винахід, промисловий зразок, торговельну марку, компонування напівпровідникового виробу, сорт рослин або породи тварин. І в такому випадку договір вважається чинним тільки з моменту його державної реєстрації.

Тобто договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності є двостороннім консенсуальним договором, що може бути як оплатним так безоплатним. Відчуження майнових прав здійснюється в повному обсязі або частково, тому сторони самі можуть визначати умови, на яких відбудуватиметься відчуження виключних майнових прав. Але при цьому

неможна ігнорувати особливості кожного об'єкта права інтелектуальної власності і також положення спеціального законодавства, що регулює порядок розпорядження даними об'єктами.

3.2. Порухення авторських договорів та договорів про передачу суміжних прав

Договірне регулювання авторських та суміжних прав відіграє важливу роль в даних умовах активного розвитку сфери інтелектуальної власності. Саме договірна форма може забезпечити реалізацію й охорону як особистих так майнових прав суб'єктів суміжних та авторських, навіть більше ніж будь-яка інша. Також така форма відповідає інтересам іншої сторони, що зацікавлена, в гарантіях створення твору або в отриманні прибутку від реалізації права на використання твору, якого не мають будь-які інші особи. До того ж, в договірному регулюванні відносин інтелектуальних зацікавлене також і суспільство, так як такий порядок може і стимулює творчу активність кожного члена та сприяє розвитку духовного багатства суспільства.

Якщо проаналізувати судову практику, то можна простежити, що нерідкими є випадки коли порушуються авторські договори чи договори про передачу суміжних прав і внаслідок цього завдається велика шкода авторам та суб'єктам суміжних прав [46].

На сьогодні дослідження видів відповідних порушень і вироблення способів захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності потребує підвищеної уваги. Ця проблема не досліджена в Україні та й в інших країнах на достатньому рівні.

Досліджуючи судову практику і особливості притягнення до відповідальності за невиконання будь-яких видів авторських договорів, можна виділити такі порушення авторського договору чи відхилення від його умов: - неправильне оформлення договору і включення до нього умов, що погіршують будь-яким способом становище автора; - порушення умов, які пов'язані з предметом договору; - порушення умов, які пов'язані з реалізацією особистих немайнових і майнових прав авторів; - порушення умов, які пов'язані з визначенням способів і меж використання твору; - порушення різних видів строків авторського договору; - порушення договору стосовно виплати авторської винагороди [29, с. 268].

Дані види порушень притаманні договорам також про передачу суміжних прав.

Неправильне оформлення договору і включення до нього умов, що будь-яким чином погіршують становище автора, виробника фонограми чи відеограми або організації мовлення, виконавця. Договори в сфері авторського права і суміжних прав по суті за своєю юридичною природою виступають цивільно-правовими договорами і недотримання загальних, визначених Цивільним кодексом України, вимог є фактично порушенням не конкретно договору, а саме законодавства у цій сфері, яке зазвичай несе наслідок у вигляді недійсності договору.

Відповідно до ч. 2 ст. 216 Цивільного кодексу України, якщо у зв'язку із вчиненням недійсного правочину другій стороні або третій особі завдано збитків та моральної шкоди, вони підлягають відшкодуванню винною стороною.

Відшкодування моральної шкоди, яку завдано недійсним договором, може бути, наприклад, коли правочин укладається під впливом обману. Тобто замовник твору

шляхом домовленості на словах навмисно вводить в оману особу автора стосовно оплати великої винагороди за створений оригінальний твір, однак потім навіть і не думає виконувати своєї обіцянки. До того ж Законом України «Про авторське право і суміжні права» не встановлено обов'язкової письмової форма стосовно договору про створення об'єктів авторського права. Або інша ситуація, коли у видавця є корислива мета і він укладає договір на видання твору тільки за рахунок коштів автора, однак знаючи наперед про ліквідацію саме цієї видавничої організації.

В Законі України «Про авторське право та суміжні права» встановлені умови договору, які погіршують становище автора чи його правонаступника порівняно із становищем, яке встановлено законодавством, є недійсними.

Відповідно до ч. 1 ст. 27 ЦК правочин, що обмежує можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки, є нікчемним.

Тому сторони не можуть вказати в договорі на те, що якщо його невиконання або неналежне виконання, то автор чи суб'єкт суміжних прав просто не буде мати права на відшкодування заподіяної шкоди.

Щодо порушення умов, які пов'язаних саме з предметом договору, то за своєю суттю таке правопорушення вчиняється тільки автором, виробником фонограми і відеограми, організацією мовлення, виконавцем, чи їх правонаступниками, так як саме вони передають користувачу або замовнику свої майнові права, які становлять предмет договору. І неправомірні дії даних осіб стосовно предмета договору можуть завдати шкоду і користувачам майнових прав. Це може бути здійснено шляхом передачі прав, котрі їм взагалі не належать чи які були вже відчужені за договором про передачу виключних майнових прав.

Якщо розглядати з позицій порушення прав суб'єктів авторського права та суміжних прав, то потрібно говорити про конкретні порушення умов, які пов'язані з об'єктом договору, ним можуть бути виконання, твір, фонограма, відеограма чи теле-, радіопередача.

Такий вид порушення, як пошкодження чи втрата користувачем твору або матеріального носія, на якому зафіксовано твір, який буде суттєвим порушенням якщо разом з таким твором або матеріальним носієм втрачається оригінальний твір. Якщо твір було зіпсовано, знищено або зник оригінал картини, твір декоративного мистецтва чи скульптура переданого для використання замовнику тільки тоді автору надають право вимагати відшкодування витрат з реставрації твору або оплати повної вартості оригіналу [47]. Але при такому правопорушенні автору чи виконавцю може бути заподіяно великих матеріальних збитків, моральних страждань, що буде обов'язковою умовою щоб звернутися до користувача з вимогою про компенсацію.

Порушення умов, які пов'язаних з реалізацією особистих немайнових та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав. Предметом даної групи договорів є тільки майнові права, однак, в процесі його

виконання можуть порушуватися і особисті немайнові права суб'єктів. І найбільш поширеним порушеннями особистих немайнових прав є саме неправильне зазначення імені автора, наприклад, автор виявив бажання оприлюднити свій твір під псевдонімом, але видавництво опублікувало його під справжнім ім'ям, або ж взагалі не зазначили імені автора, виконавця виробником фонограми на носії запису чи його упаковці, або перекрутили чи спотворили твір. Такими діями легко може бути заподіяна шкода і честі і гідності автора.

Нерідко в процесі використання твору замовник також порушує належне автору право на захист твору від спотворення, наприклад, вносить зміни у твір або доповнює його додатковими елементами, коментарями, ілюстраціями без погодження з автором зміни. І, на жаль, більшість авторських договорів не встановлюють за це порушення ніяких додаткових санкцій. Але є ті заходи захисту, що охороняють дане право кожного автора незалежно від договору.

В таких умовах автор може вимагати від користувача усунення будь-якого виявленого порушення, публікації повідомлення щодо порушення права, відновлення цілісності твору та припинення будь-якого використання твору у спотвореному вигляді тощо [47].

Для того щоб забезпечити дотримання особистих немайнових прав суб'єктів авторського права та суміжних прав користувачами необхідно в договорах передбачати конкретні способи захисту порушених прав і в тому числі у вигляді відшкодування моральної шкоди. В разі передання невиключних майнових прав договором, користувачі вже перешкоджати авторам чи виконавцям чи виробникам фонограм і відеограм, організаціям мовлення а також їхнім правонаступникам розпоряджатися своїми майновими правами на власний розсуд та передавати їх третім особам не можуть. Також користувачі майнових прав не можуть передавати будь-яким третім особам права на використання твору чи об'єкта суміжних прав третім особам без такого дозволу автора чи суб'єкта суміжних прав.

Навіть якщо в договорі не встановлено спеціальні санкції за дані порушення, то автор або суб'єкт суміжних прав в будь-якому випадку можуть захистити свої права за загальними нормами чинного цивільного законодавства. Наприклад, разом з вимогою про відшкодування усіх заподіяних збитків вимагати також від порушника компенсації моральної шкоди.

Порушення умов, пов'язаних із визначенням способів та меж використання твору. З боку користувача такі порушення можуть відбуватися в разі передання за авторським чи суміжним договором невиключних прав і можуть полягати в неправомірному використанні твору (виконання, фонограми, відеограми, телепрограми) тим способом, який не зумовлений договором або в тій частині, яка не дозволена чи не передбачена договором.

Порушення строків різних видів авторського та суміжного договору. Відповідно до ч. 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» строк дії авторського договору є істотною його умовою. Він також є істотною умовою договорів про передачу майнових суміжних прав. І загальний строк дії договору є головним, так як дає змогу визначити період, саме протягом якого користувач, який отримує майнові права, може вільно їх використовувати. Наприклад, на практиці можливі випадки, коли автори взагалі не приділяють відповідної уваги строку дії договору, ігноруючи його зовсім, у зв'язку з цим починають подавати позовні заяви про захист начебто порушених майнових прав. Буває також що видавці навмисно перевидають твір після закінчення строку дії авторського договору і без отримання на це згоди автора.

Строк дії договору – ще одна умова, на яку потрібно обов'язково звертати увагу відчужувану майнових права, так як через неоднозначне розуміння її у майбутньому може виникнути помилкова думка про порушення майнових прав. Плюс до цього всього дасть таким особам змогу контролювати всі незаконні дії набувачів майнових прав, що можуть продовжувати ними користуватися і після закінчення строку дії договору.

Порушення договору стосовно виплати авторської винагороди. Порядок і розмір виплати авторської винагороди є ще однією істотною умовою авторського договору. Відповідно до ч. 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторська винагорода має визначатися в договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином.

Якщо говорити про порушення прав на авторську винагороду, то такі дії можуть здійснюватися в різних формах, наприклад це може бути відмова від виплати винагороди; зменшення розміру винагороди при скороченні обсягу твору; неправильний розрахунок авторського гонорару; затримання виплати винагороди; виплата гонорару, який нижчий за мінімальні ставки, які визначаються Кабінетом Міністрів України. [47]

Є також особливості стосовно правового регулювання відносин з приводу виплати винагороди у сфері суміжних прав. Так за ст. 43 Закону України «Про авторське право та суміжні права» допускається використання з комерційною метою без згоди виробників фонограм (відеограм), фонограми (відеограми), і виконавців, виконання яких зафіксовані в цих фонограмах (відеограмах), але з виплатою винагороди. Виплата винагороди такої відбувається саме на підставі договору про виплату винагороди за будь-яке використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм чи їх примірників і зафіксованих у них виконань, що укладається між Уповноваженою організацією колективного управління та суб'єктом комерційного використання.

З цього можна дійти висновку, що значну роль у захисті майнових прав авторів і суб'єктів суміжних прав та права на винагороду, відіграють організації колективного управління, вони діють на підставі укладених договорів про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав та договорів з особами, що використовують об'єкти авторського права та суміжних прав.

ВИСНОВКИ

Значення та роль об'єктів авторського права для розвитку країни, соціально-економічного прогресу суспільства дуже важко переоцінити. Там де на високому рівні та належним чином сприяють інтелектуальній діяльності там і досягається швидке піднесення добробуту народу. І світовий досвід свідчить, що прогрес досягається там, де цінують та поважають інтелектуальну діяльність, вміло використовують її здобутки.

Проблема полягає в тому, що дуже мало одержати бажані результати творчої діяльності, їх обов'язково потрібно раціонально використати, а щодо цього питання, то це зовсім не легше ніж їх створити.

Всі наявні проблеми у сфері захисту авторських прав залежать від низького рівня правової свідомості серед авторів, саме це і призводить до нерегульованих відносин щодо переходу майнових прав від автора до будь-якої іншої особи. Для встановлення правовідносин стосовно переходу даних прав на об'єкти авторського права правниками була розроблена модель авторського договору.

Законодавством передбачено види договорів, відповідно до Кодексу виділяють: - ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; - ліцензійний договір; - договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; - договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; - інший договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності (стаття 1107 Кодексу).

Відповідно до Закону виділяють: - договір про розподіл майнових прав на службовий твір (стаття 16 Закону); - договір між співавторами твору (стаття 13 Закону); - договір про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав (статті 31, 39-41 Закону); - договір про передачу виключного (невиключного) права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав (статті 32, 39-41 Закону); - договір замовлення (стаття 33 Закону); - договір про колективне управління

майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав (стаття 48 Закону); - договір між організацією колективного управління та особою, яка використовує об'єкти авторського права і суміжних прав (статті 32, 48 Закону); - договір про виплату відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах та відеограмах (стаття 42 Закону); - договір про виплату винагороди за використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань (стаття 43 Закону); - інші договори у сфері авторського права і суміжних прав

З досліджених матеріалів можна дійти висновку, що найбільш поширеними видами серед порушень авторських договорів і договорів про передачу суміжних прав є: - неправильне оформлення договору і включення до нього умов, що істотно погіршують становище автора, виробника фонограми, відеограми або організації мовлення, виконавця; - порушення умов, які пов'язані з предметом договору; - порушення умов, які пов'язані з реалізацією особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права та суміжних прав; - порушення умов, які пов'язані з визначенням способів та конкретних меж використання твору; - порушення строків різних видів авторського та суміжного договору; - порушення договору стосовно виплати авторської винагороди [48]. Для того щоб якнайкраще та максимально захистити права авторів і суб'єктів суміжних прав потрібно в договорах передбачати обов'язково способи захисту порушених прав, наприклад, у вигляді відшкодування моральної шкоди.

Наша країна є сильною і має досить потужний інтелектуальний потенціал, на її рахунку вже є дуже багато досягнень світового рівня, але, на жаль, здебільшого ці досягнення не були раціонально направлені та використані на користь нашого народу.

На сьогодні деякі проблеми створює для авторів творців недосконалість законодавства, яке і регулює відносини в сфері авторського права, саме це може завдати значної матеріальної та моральної шкоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. - №30. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.
2. Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» № 2415-VIII від 15 травня 2018 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-XII від 23 грудня 1993 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №40. – Ст.356.
5. І.Є. Якубівський – Про конструкцію авторського договору та доцільність її збереження у законодавстві України.
6. Дозорцев В. А. Авторский договор и его типы // Советское государство и право. – 1977. – №2. – С. 43–50.
7. Авторское право и смежные права / Пер. с фр.; предисловие М. Федотова. Липщик Д. М.: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. – 788с.
8. Валле В. Спадок Джеймса I та королеви Анни: охорона інтелектуальної власності у часі й просторі / В. Валле. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. – 216 с.
9. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В. М. Антонов. – 2-ге вид. – К. : КНТ, 2006. – 520 с.
10. Свечникова И. В. Авторское право. Издательство: Дашков и Ко, 2009 г. – 208 с.
11. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, прийнята 9 вересня 1886 року, ратифікована Законом України від 31

- травня 1995 року № 189/95-ВР // Режим доступу. – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text
12. Алієва-Барановська В. Організаційно-правові засади охорони інтелектуальної власності в Україні. Юридична Україна. 2017. № 4. С. 49 – 57.
 13. Базилевич В. Інтелектуальна власність: підручник. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Знання, 2014. 671 с.
 14. Бояр А. Інтелектуальна власність: монографія. Луцьк: РВВ "Вежа", 2007. 164 с.
 15. Головова О. Генезис правової охорони інтелектуальної власності. Форум права. 2008. № 1. С. 92 – 98.
 16. Антимонов Б.С., Флейшиц Е.А. Авторское право. М.: Госюриздат, 1957. 278с.
 17. Зильберштейн Н.Л. Авторское право на музыкальные произведения. М.: Советский композитор, 1960. 188 с.
 18. Барышев С.А. Авторский договор в гражданском праве Франции и Швейцарии (сравнительно-правовой анализ): дис канд. юрид. наук: 12.00.03. Казань, 2002. 212 с.
 19. Липчик Д. Авторское право и смежные права. М.: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. 788 с.
 20. Гиверенко Г.П. Актуальні проблеми реєстрації авторського права в Україні. – наукова стаття. – Дніпро.
 21. Олександра Яворська. - Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності за законодавством Українию. – Львів 2017 р.
 22. А.В. Аксютіна, О.В. Нестерцова-Собакарь, В.В. Тропін, О.М. Тропіна підручник - ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ. – Дніпро. – 2018 р. – 139с.
 23. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: Навчальний посібник / В. К. Матвійчук, С. А.Пилипенко, Т. П. Устименко та ін.; За

- ред. І. С. Тімуш, Ю. В. Нікітіна, В. П. Мироненко. – К. : Національна академія управління, 2014. – с. 278
24. Інформація щодо державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. – Режим доступу: <https://ukrpatent.org/uk/articles/copyright-reg>
25. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном: монографія / О. В. Жилінкова. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 280 с. С.10–11.
26. О.С. Кочина – Історія становлення та розвитку захисту авторського права та суміжних прав: монографія. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/7/40.pdf>
27. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – Наук.-практ. вид.: У 4-х т. / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – Т. 2: авторське право і суміжні права / С. О. Довгий, В. С. Дроб'язко, В. О. Жаров та ін.; За ред. Г. І. Миронюка, В. С. Дроб'язка. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 460 с.
28. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
29. Вахонєва Т.М. Авторське право і суміжні права в Україні : навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2016. 564 с.
30. Альберто Аррібас Ернандез – Суміжні права. Інтелектуальна власність у мережі Інтернет. – Режим доступу: https://ukrpatent.org/i_upload/file/008-RELATED-RIGHTS-AND-INTERNET-UKR0416.pdf
31. Еволюція авторського права і суміжних прав. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/27280/>

32. І.Є. Якубівський - Ліцензійний договір за новим Цивільним кодексом України // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2005. – Вип.41. – С. 206–207.
33. І.Є. Якубівський - Про конструкцію авторського договору та доцільність її збереження у законодавстві України. – Режим доступу: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2015/12/Conf_11.12.15/Conf_11.12.15_35.pdf
34. Д.С. Савчук – Видавничий договір як вид авторського договору. – Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8138/ilovepdf_com-95-98.pdf?sequence=1&isAllowed=y
35. Про видавничу справу: Закон України від 5.06.1997 р. № 318/97-ВР [Електронний ресурс] // Законодавство України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text>
36. Договори про депонування рукопису. – Режим доступу: <https://studopedia.info/4-65407.html>
37. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського прав. – Монографія. Київ – 2014 р.– Режим доступу: <http://ndiiv.org.ua/Files2/dogov.%20formy.pdf>
38. Інтелектуальна власність. Авторський договір. – Режим доступу: http://lib-net.com/content/10888_Avtorskii_dogovir.html
39. Дмитришин В. С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності : конспект лекцій. Акад. інтелект. власності, Ін-т інтелект. власності і права. Київ, 2005. 212 с.
40. Кодинець А. Договірні відносини у сфері передання майнових прав інтелектуальної власності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 2. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN /Triv_2015_2_2.
41. Олександра Яворська - Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності за законодавством України. – Львів – 2017 р. – Режим доступу:

https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/121626/PDF/10_Avorska_O_Dogovori_sodo_rozporadzenna_majnovimi_pravami_intelektualnoi_vlasnosti_za_zakonodavstvom_Ukraini.pdf

42. Кетрарь А. А. Зобов'язання в авторському праві: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / НУ «Одеська юридична академія». – Одеса, 2014. – 20 с.
43. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права / С. В. Бондаренко. – Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2008. – 288 с.
44. Р.Є. Еннан – Інститут авторського права в системі права в науковій доктрині Г.Ф. Шершеневича.
45. Дозорцев В. А. Авторский договор и его типы // Советское государство и право. – 1977. – №2. – С. 43–50.
46. Сергій Барбашин – Авторське право: які нюанси слід враховувати при реєстрації та передачі прав. – Режим доступу: <https://zib.com.ua/ua/147274.html>
47. Віктор Тімашов – Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. – Режим доступу: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2016/02/8.pdf>
48. Володимир Дробязко – Актуальні проблеми авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі. – Режим доступу: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2010_5/drobjazko.pdf